

25/2 – 2011: Ontologi och Epistemologi

Teori – Synsätt Metod – Arbetssätt

Teori & Metod har inte alltid ansetts nödvändigt inom arkeologin.

Teori & Empiri. Sammanbunda. Arkeologisk tes = Teori.

Akta sig för enkelspårighet.

Konstdiskussion hand i hand med vetenskapliga diskussionen.

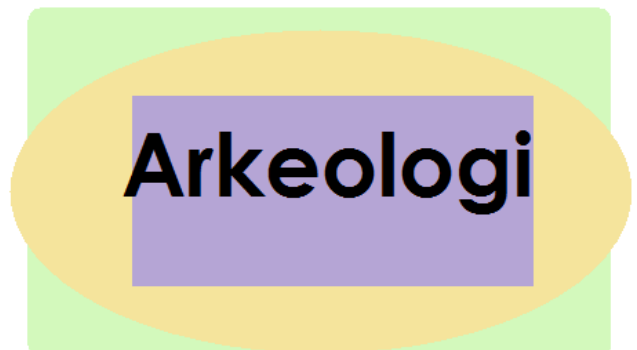
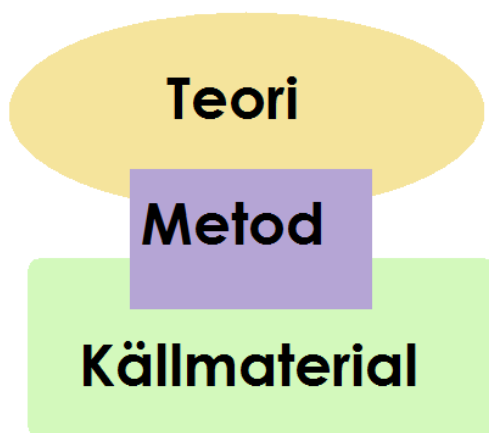
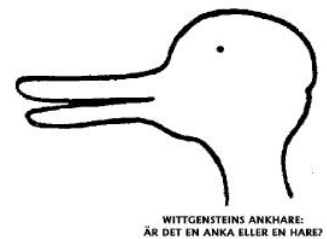
KTH: vetenskap och konst. ("konsten att bygga broar".)

Hammare eller skruvmejsel, vilket är bäst? **Svaret:** "Beror på."

Metaforen verktygslåda: Visa på en bredd.

Johann Lahn, 1985 (målning)

Olika perspektiv/teorier – det man ser på ter sig på
olika vis.

Alla delar är integrerade med varandra och svårt att skilja åt. T.ex: Uppsala högar, helt plötsligt blev kol ett källmaterial.

Teori -relation till- Forskningshistoria

Hur gör man äldre teorier rättvisa? Hur undvika övertro på rådande teorier?

Tolkningar överlever ofta de teorier inom vilka de formades.

Inget teorineutralt arkeologiskt data?

Ontologi – Läran om det varande.

- Hur är världen beskaffad?

- Upptäcker vi en ordning eller skapar vi en?

Carl von Linné (1707-1778) – systematisera växter

"Gud skapade, Linné ordnade"/upptäckte.

Annat sätt att kategorisera djur i kinesisk encyklopedi, t.ex.: "ursinniga, bortsprungna hundar" osv.

Wassily Kandinsky

Naturalist → abstrakt.

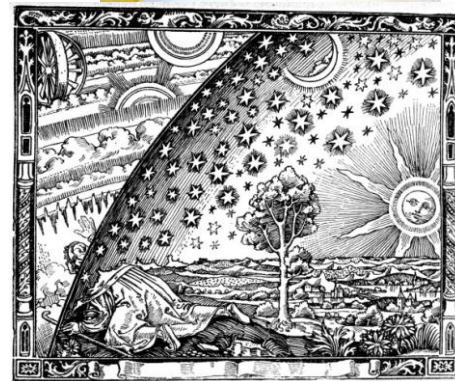
Efter att ha läst att man kunde "klyva en atom".

Brott i konstnärskap. *Vilka sanningar är relativa?*

Camille Flammarion

Medeltid/Gud → Newtonska/mechaniska världen. (Naturlagar).

Formulerar frågor fast svaret finns i frågan. Hur formulera frågor där svaret inte redan finns?

Språkets betydelse

Språket beskriver av världen *eller* konstituerar världen?

"the linguistic turn". Språkspel: "Världen finns inte utom språket." ← gammal diskussion. Materiellt motstånd.

Sapir-Whorf-hypotesen (den språkliga relativitetsprincipen):
Ord laddade med en innebörd.

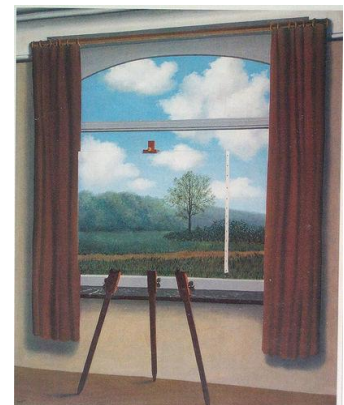
Uppfatta olika verkligheter beroende på språk. Kategorier finns i vissa men inte i andra (ex: eskimåernas ord för snö).

Ludwig Wittgenstein (1889-1951)

- "om det man inte kan tala måste man tigen" -1922.

René Magritte (1898-1967)

- The human condition →

Epistemologi – grundläggande frågor om kunskapens natur.

- Vad vill vi veta?
- Vad kan vi nå kunskap om?
- Hur vet vi att vi vet?
- Varför vill vi veta?
- Vart går arkeologins gränser?

Handlar arkeologin om det förflutna eller mest om nuet?

Tidsresor för att förstå oss själva? Science Fiction?

Frågor för sin tid. Bearbetning av samtiden.

Vetenskapens relation till det samtida samhället

- **Internalism.** (följer sin egen ordning) Stora tankar utanför tiden.
- **Externalism.** (samtida sammanhang definieras). Vilka problem behöver lösas?
- **Kontextualism.**

Modeller för kunskapstillväxt

Kumulativ (gradvis tillväxt)

Paradigmatisk.

Nyckelord: Paradigm, normalvetenskap (självklarheter), **anomali** (får data som inte stämmer, avvikelser. Mer än metodfel.), **paradigmskiftet**.

Nicholas Copernicus (1473-1543): Heliocentrisk världsbild. ← Paradigmskifte.

Dialektik

Fredrich Hegel (1770-1831)

Tes – antites – syntes [-tes]. Vidareutveckling. **Kritik för kunskap framåt.**

Dick Bengtsson (1936 – 1989)

Bergsvandrare.

När man rör sig mot något nytt har man med sig det gamla.

Exemplet bronsåldersröse:

- Objekt centrering (urna)
- Sammanhang: föremål i närheten. Hur förhåller de sig? (samtiden)
- Förhållanden med andra föremål från andra tider. Föremål som hamnat där pga. Röset. Betydelse?

